

Rapport

Startersprofiel 2012

van
Kamer van Koophandel Nederland

Datum uitgave
Januari 2013

onderwerp
Startende ondernemers in beeld

Inhoudsopgave

1	Samenvatting.....	3
2	Kerncijfers startende ondernemers.....	4
2.1	Meer dan 100.000 starters.....	4
2.2	Alleen groei in vervoersector	5
2.3	Aandeel vrouwelijke starters neemt af	5
3	Startende ondernemers naar leeftijd.....	7
3.1	Aantal oudere starters neemt toe.....	7
3.2	Gezondheid en welzijn populair onder oudere starters	8
3.3	Percentage vrouwen onder 60+ startende ondernemers laag.....	8
4	Startende ondernemer als ZZP'er.....	9
4.1	Aandeel ZZP'ers binnen startende ondernemers stijgt.....	9
5	Startende ondernemers uit het buitenland.....	10
5.1	Buitenlandse starters goed voor 20 procent van totaal.....	10
5.2	Turken en Marokkanen groeiende groep buitenlandse ondernemers	10
5.3	Hoog aandeel vrouwen onder buitenlandse starters.....	11
5.4	Turkse en Marokkaanse starters vooral actief in de gezondheid & welzijn.....	11
6	Toelichting	12

1 Samenvatting

In 2012 zijn in Nederland bijna 104.000 personen een onderneming gestart. Dit zijn er ruim 17.700 minder dan in 2011, een afname van 15 procent. Tezamen zijn in 2012 door deze ondernemers 121.400 nieuwe bedrijven opgericht¹.

Het aantal starters binnen de dienstensector blijft onverminderd hoog, in 2007 was 46% procent van alle startende ondernemers actief binnen deze sector, in 2012 is dat 63%. De bouwsector is goed voor 10% van de starters. Desalniettemin is deze sector de laatste jaren gehalveerd. Het aandeel lag vijf jaar geleden nog op 20%.

Het aandeel vrouwelijke ondernemers onder starters neemt in 2012 iets af, waar het een aantal jaren stabiel was. Inmiddels is 1/3 van de startende ondernemers vrouw. De gemiddelde leeftijd van de startende ondernemer is 38 jaar, deze is vrijwel gelijk gebleven aan 2007.

Het aandeel ZZP'ers² binnen de totale groep starters is vanaf 2007 flink gestegen, waar in 2008 nog 89 procent van de starters als ZZP'er kon worden aangemerkt is dit in 2012 gestegen tot 96 procent.

Onder de buitenlandse starters is het aantal van oorsprong Turkse en Marokkaanse starters het opvallendst. Samen met de van oorsprong Duitse en Iraakse starters zijn dit de enige groepen die zijn toegenomen in 2012.

Opvallend is het hoge aandeel vrouwen onder deze groep buitenlandse starters.

¹ Meerdere startende ondernemers (personen) kunnen één bedrijf oprichten, bijvoorbeeld onder een v.o.f.

² Uitgaande van een brede definitie, waarbij alle startende ondernemers die 1 of minder werkzame personen kennen als ZZP'ers worden aangemerkt. Zie verdere toelichting in hoofdstuk 4.

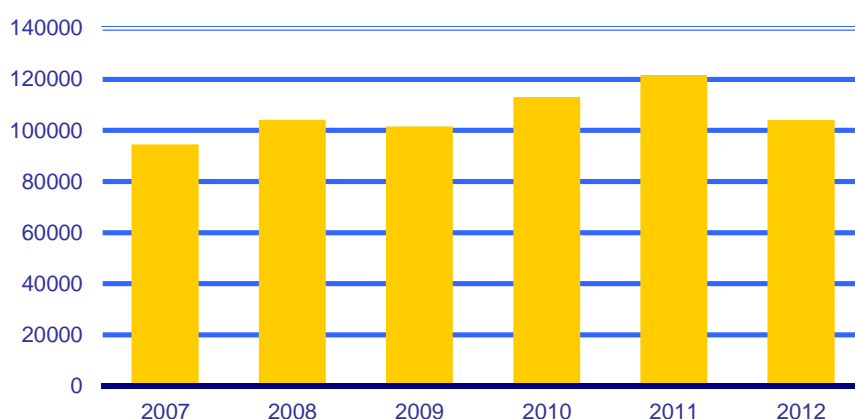
2 Kerncijfers startende ondernemers

2.1 Voor het vijfde achtereenvolgende jaar meer dan 100.000 starters

Het aantal starters groeit al enkele jaren stevig en ligt sinds 2008 boven de 100.000. Voor het eerst sinds 2009 daalt het aantal in 2012 echter met 15 procent. Met name de nieuwe flexibele schil (de ZZP'ers) heeft het aantal starters enorm beïnvloed. Mede door de economische crisis en de bezuinigingen die de regering hanteert om deze crisis te bestrijden heeft velen in de afgelopen vier jaar naar een zelfstandig ondernemerschap gedreven. Dat het aantal starters in 2012 lager uitvalt heeft te maken met de druk op de arbeidsmarkt. Iemand die nu zijn baan verliest en bijvoorbeeld als ZZP'er in de dienstensector wil starten, loopt relatief weinig financieel risico. Het percentage ZZP'ers op het totaal aantal starters neemt dan ook toe ten opzichte van vorig jaar.

De 'klassieke' ondernemer die vanwege de economische tijden meer moeite heeft met het verkrijgen van financiering, of liever nog even pas op de plaats maakt in afwachting van betere economische tijden, drukt het totaal aantal starters in 2012.

Figuur 1 **Totaal aantal startende ondernemers per jaar**

In Nederland zien wij dat in elke provincie het aantal starters is afgenomen. Gemiddeld is het aantal starters met 10% afgenomen. Groningen kent de grootste uitschieter met -16% tegen Flevoland met het laagste percentage van -7%. (tabel 1). De regio's met van oudsher de sterkste economie hebben het nu ook zwaar.

Tabel 1 **Startende ondernemers naar gebied*, 2011-2012**

Gebied	2011	2012	2011 - 2012%
Zuid Holland	25.700	22.900	-11%
Noord Holland	24.000	21.200	-12%
Noord Brabant	16.500	14.500	-12%
Gelderland	12.700	11.400	-10%
Utrecht	10.300	9.000	-13%
Overijssel	6.600	5.900	-11%
Limburg	5.900	5.300	-10%
Friesland	3.600	3.300	-8%
Groningen	3.600	3.100	-14%
Flevoland	3.100	2.900	-7%
Drenthe	2.600	2.400	-8%
Zeeland	2.100	1.900	-10%
-	5.000	100	
Totaal	121.700	104.000	-15%

* Indeling gebieden naar provincies

2.2 Alleen groei starters in vervoersector

In tabel 2 is de ontwikkeling van het aantal startende ondernemers naar sector weergegeven. In het oog springt de groei in de vervoersector met gemiddeld 3%. Dat is opvallend omdat deze sector al langere tijd in de belangstelling staat, onder meer vanwege het aantrekken van buitenlandse chauffeurs ten koste van de Nederlandse chauffeurs. Hopelijk is dit lichtpuntje de start van betere tijden: tenslotte indiceert de vervoersector vaak hoe het gaat met de export.

Negatief springt de detailhandel in het oog met een krimp met maar liefst -50%. Hier zien we de bijzondere druk op deze groep die ook last heeft van vergrijzing. De afzetmarkt is te klein, mede door toenemende concurrentie van webwinkels. Daarnaast zijn er verhoudingsgewijs meer starters in de dienstverlening, en te weinig overnemers/kopers bedrijven in de detailhandel. Hier heeft men duidelijk last van de crisis: het starten en/of overnemen van een bedrijf in de detailhandel gaat namelijk vaak gepaard met hogere kosten en grotere risico's.

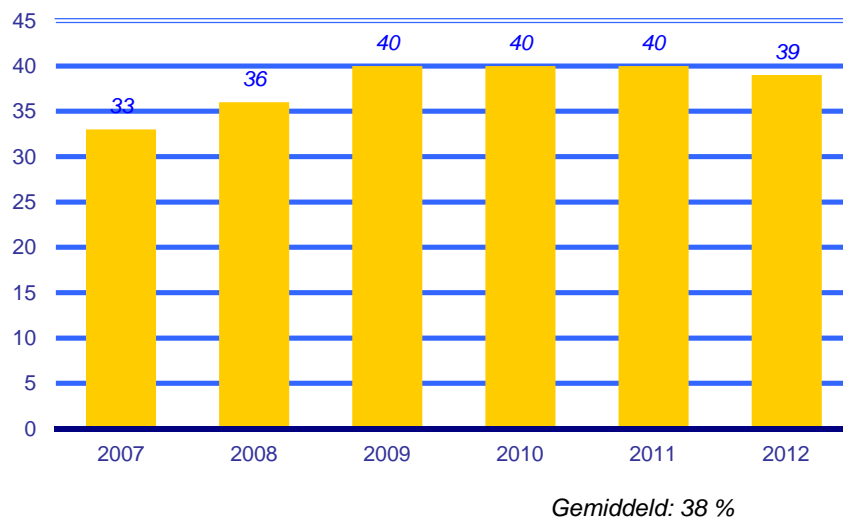
Tabel 2 **Startende ondernemers naar sector 2012**

Sector	2012	Percentage t.o.v. 2011
Landbouw en visserij	2.200	-8%
Industrie	3.200	-14%
Bouw	10.300	-18%
Groothandel	4.000	-15%
Detailhandel	7.500	-50%
Horeca	3.400	-13%
Vervoer	3.200	3%
Financiën	300	-25%
Adviesdiensten	16.600	-15%
Facilitaire diensten	16.500	-15%
Persoonlijke diensten	17.100	-13%
Algemene diensten	15.100	-13%
Overig	300	
Totaal	104.000	-15%

2.3 Aandeel vrouwelijke starters neemt af

Het aandeel vrouwelijke ondernemers onder starters neemt in 2012 licht af, na een aantal jaren van lichte groei gevolgd door enkele stabiele jaren. Inmiddels is zo'n één op de drie startende ondernemers vrouw (figuur 2). In absolute aantallen gaat het om 40.740 vrouwen die in 2012 een bedrijf zijn gestart. Het grootste aantal vrouwelijke starters is te vinden in de sector Algemene diensten in de volgende branches: nutsbedrijven, overheid & onderwijs, gezondheid & welzijn en maatschappelijke organisaties.

Figuur 2 **Percentage vrouwen onder startende ondernemers, 2007-2012**

De gemiddelde leeftijd van een startende vrouwelijke ondernemer is tussen de 35 en 39 jaar. Het aandeel vrouwen per leeftijdscategorie is weergegeven het volgende hoofdstuk bij figuur 4.

3 Startende ondernemers naar leeftijd

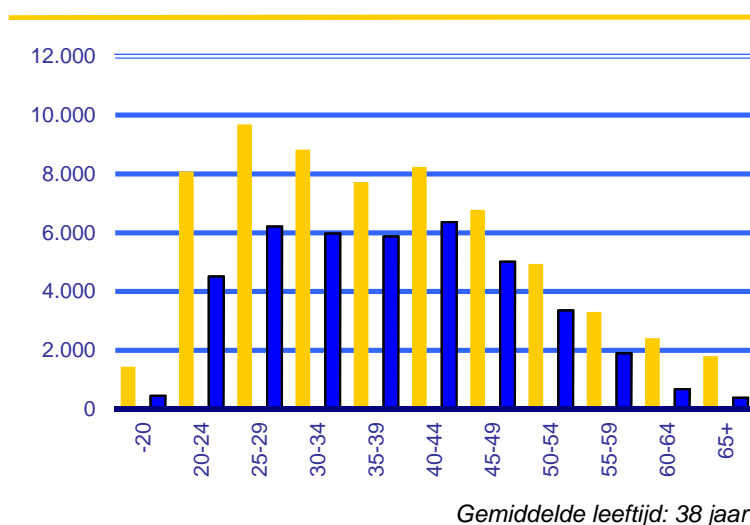
3.1 Aantal oudere starters neemt toe

De grootste groep starters is tussen de 35 en 39 jaar oud. Opvallend is dat de leeftijdscategorie 0 t/m 39 minder fiducia heeft in het starten van een eigen onderneming. Met name in de leeftijd van 35 t/m 39 jaar is dat bijna een vijfde. Na de pensioengerechtigde leeftijd gaat + 15% nog op zoek naar een nieuwe uitdaging of maakt van zijn hobby een commercieel bedrijf. Voor velen is het gevoel van nog meetellen in de samenleving zolang ze gezond zijn een belangrijke drijfveer, voor anderen is het de onduidelijke pensioenvooruitzichten die hen motiveert nog te starten.

Tabel 3 Leeftijd startende ondernemers 2012

Leeftijd	2011	2012	2011 - 2012%
tot 20 jaar	2.300	1.900	-17%
20 t/m 24 jaar	15.300	12.600	-18%
25 t/m 29 jaar	19.200	15.900	-17%
30 t/m 34 jaar	17.700	14.800	-16%
35 t/m 39 jaar	16.900	13.600	-20%
40 t/m 44 jaar	17.200	14.600	-15%
45 t/m 49 jaar	13.100	11.800	-10%
50 t/m 54 jaar	9.300	8.300	-11%
55 t/m 59 jaar	5.500	5.200	-5%
60 t/m 64 jaar	3.200	3.100	-3%
65 jaar en ouder	2000	2.300	15%
Totaal	121.700	104.000	-15%

Figuur 3 Verdeling startende ondernemers naar leeftijd, 2012

De gemiddelde leeftijd van de startende ondernemer is 38 jaar, deze is licht gestegen ten opzichte van 2007 toen deze 37,6 jaar bedroeg, maar blijft vrij stabiel.

3.2 Gezondheid en welzijn populair onder oudere starters

Veel oudere starters beginnen binnen de branche gezondheid en welzijn, zo blijkt uit de top 10 van meest populaire branches onder 50+ starters (tabel 4). Ook in diverse andere branches begint men op hogere leeftijd aan een nieuw avontuur, vaak gedreven door passie en de wens om geheel zelfstandig de werkdagen te kunnen invullen.

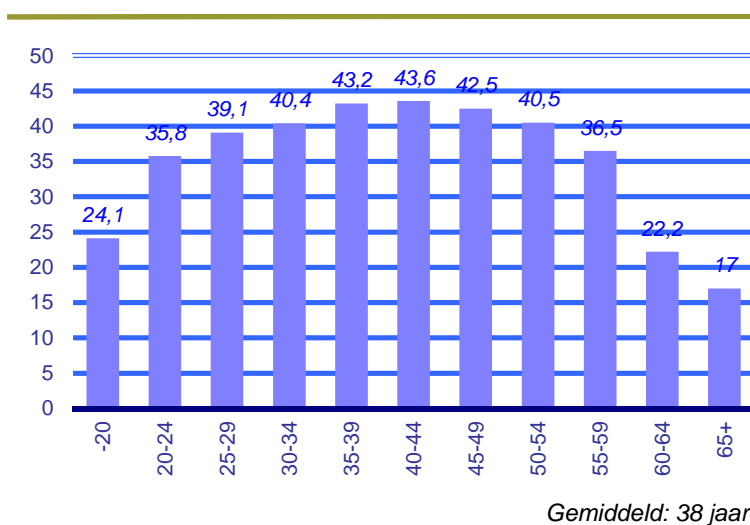
Tabel 4 Top 10 branches onder 50+ starters, 2012

Branche	Aantal
Gezondheid en welzijn	2.825
Economische diensten	2.659
Fotografie, beurzen, ov.	1.335
Cultuur, recreatie	1.206
Overheid en onderwijs	1.088
Groothandel	875
Ingenieursbureaus	766
Kapper, schoonh. verz., ov.	687
Burg- / utiliteitsbouw	680
Rechtsk- /adm. diensten	679
Totaal	14901

3.3 Percentage vrouwen onder 60+ startende ondernemers laag

Bij het aandeel vrouwen onder starters naar leeftijdscategorie (figuur 4) valt op dat vrouwen in de groep tussen de 50 en 59 jaar nog goed vertegenwoordigd zijn. Na de leeftijd van 60 jaar zijn het overwegend mannen die zich inschrijven als startende ondernemer.

Figuur 4 Percentage vrouwen onder startende ondernemers naar leeftijd, 2007-2012

Overigens is het aandeel vrouwen onder jonge starters ook lager dan gemiddeld.

4 Startende ondernemers: ZZP'ers

Het begrip zelfstandige zonder personeel (ZZP) is alom bekend in Nederland. Toch bestaat er (nog) geen formele definitie van deze groep ondernemers. Ook bij de registratie van ondernemers bij de Kamer van Koophandel wordt geen specifieke informatie vastgelegd waarmee een ondernemer als zodanig kan worden onderscheiden.

In dit hoofdstuk gaan wij uit van een brede definitie, waarbij alle startende ondernemers die 1 werkzame persoon kennen als ZZP'ers worden aangemerkt. Het betreft dan starters die geen personeel in dienst hebben³.

Tabel 5 Startende ondernemers naar grootteklasse, 2012

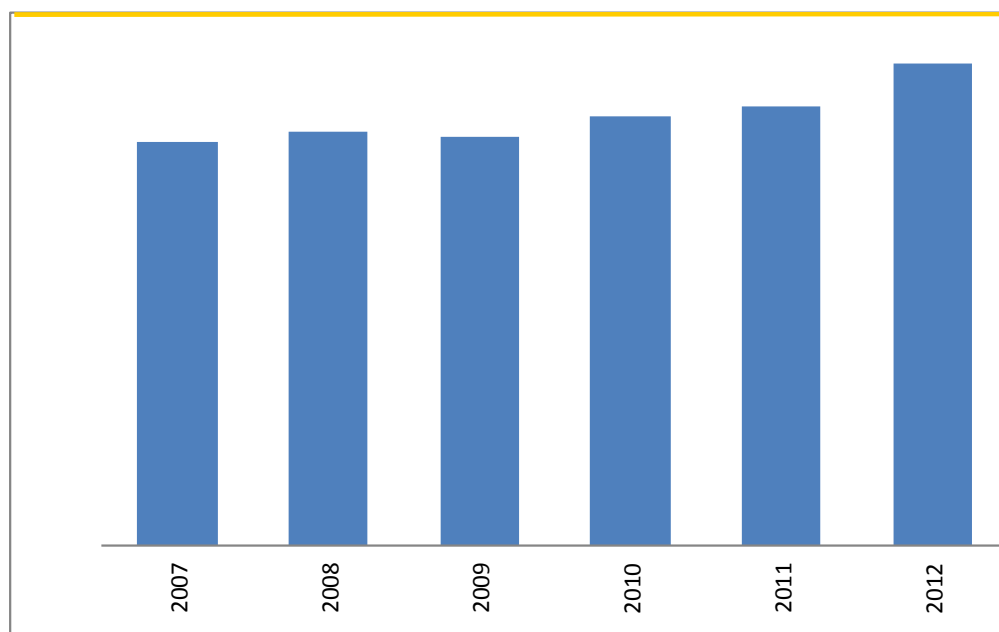
Werkzame personen	Aantal	%
1 of minder	100.084	96,2 %
2-4	3.125	3 %
5-9	567	0,5 %
10 of meer	197	0,3 %
Totaal	104.000	100 %

In tabel 5 is het aantal startende ondernemers met 1 werkzame persoon weergegeven, we zien dat het merendeel van de starters (96,2 %) op basis van onze definitie aangemerkt kan worden als ZZP'er. De kenmerken van deze groep starters wat betreft samenstelling komen dan ook grotendeels overeen met kenmerken van de totale groep starters, en worden daarom in dit rapport niet verder uitgewerkt.

4.1 Aandeel ZZP'ers binnen startende ondernemers stijgt

Het aandeel ZZP'ers binnen de totale groep starters is sinds 2005 flink gestegen. Daar waar in 2005 nog 84,5 procent van de starters als ZZP'er kon worden aangemerkt, is dit in 2012 gestegen tot 96,2 procent.

Figuur 5 Aandeel ZZP'ers binnen totale groep startende ondernemers, 2007-2012

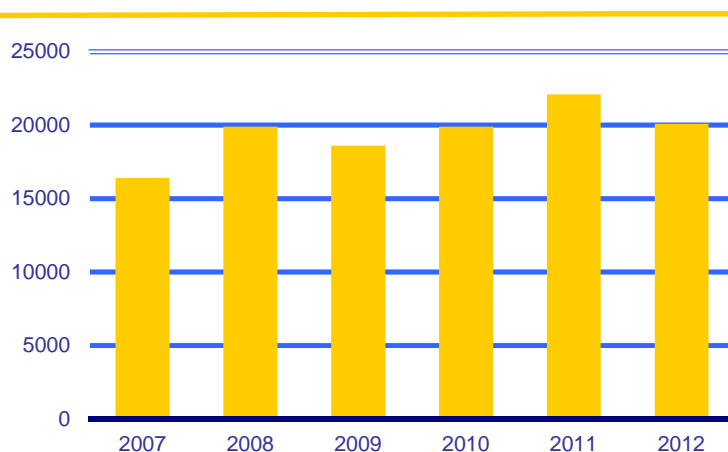
³ Het is mogelijk dat een starter zelf niet werkzaam is bij zijn gestarte onderneming, maar wel iemand anders als personeelslid in dienst heeft (1 werkzame persoon). Deze gevallen zijn er op basis van de beschikbare informatie echter niet uit te filteren.

5 Startende ondernemers uit het buitenland

5.1 Buitenlandse starters goed voor 20 procent van totaal

Het aantal startende ondernemers van buitenlandse origine⁴ stijgt al enkele jaren, maar is in 2012 voor het eerst in drie jaar afgenomen. In 2012 waren er 20.100 startende ondernemers van buitenlandse origine, goed voor 20 procent van het totaal aantal starters in Nederland.

Figuur 6 Aantal buitenlandse startende ondernemers, 2007-2012

Tabel 6 Buitenlandse startende ondernemers naar geboorteland, 2012

Geboorteland	Aantal	Groei 2011-2012 %
<i>Top 10</i>		
Turkije	2.400	+12%
Suriname	1.800	-9%
Polen	1.500	-7%
Marokko	1.200	+6%
Bulgarije	900	-5%
Duitsland	900	+4%
Antillen	700	-4%
Sovjet-Unie	700	-3%
Roemenië	600	-3%
Irak	500	+3%

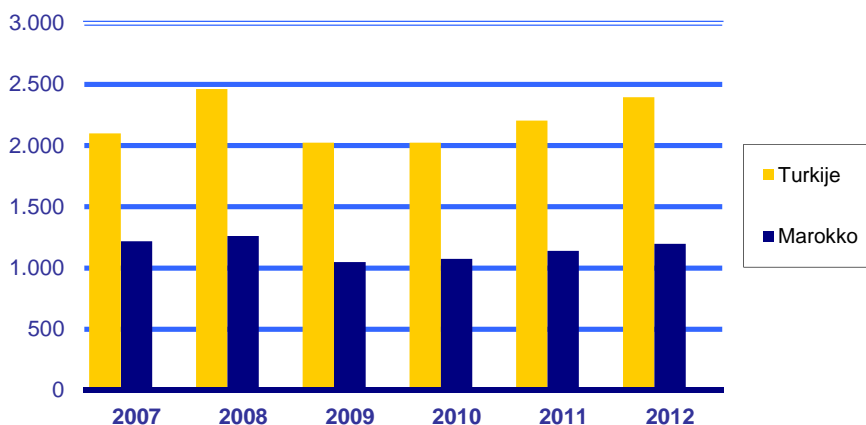
In tabel 6 zien we dat Turkije nog steeds de grootste groep buitenlandse startende ondernemers in Nederland kent, op de voet gevolgd door Suriname. Polen stond in 2006 nog op de eerste plaats, maar kent wederom een daling van -7 procent ten opzichte van 2011.

5.2 Groeiende groep buitenlandse ondernemers

Het aantal starters uit Turkije en Marokko is in 2012 wederom gestegen (figuur 7). In totaal zijn 2.395 Turken en 1.198 Marokkanen gestart als ondernemer in Nederland. Een stijging van 12% t.o.v. 2011 voor het aantal startende Turken. Voor het aantal Marokkanen betreft dit +6% waardoor het aantal vrijwel weer op het peil van 2007 is gekomen nadat het in 2009 aanzienlijk was afgenomen.

⁴ De *nationaliteit* van ondernemers wordt sinds de Handelsregisterwet van 1998 niet meer geregistreerd, daarom wordt gekeken naar het geregistreerde geboorteland.

Figuur 7 **Startende ondernemers naar geboorteland; 2007-2012**

5.3 Hoogste aandeel vrouwen onder Surinaamse en Duitse starters

Opvallend is dat het hoogste aandeel vrouwelijke starters niet meer bij Bulgaarse vrouwen ligt maar bij Surinaamse en Duitse starters. Daarnaast is het aandeel vrouwelijke starters met buitenlandse afkomst t.o.v. mannelijke starters van buitenlandse afkomst in verhouding groter dan het percentage autochtone vrouwelijke starters. (Absolute aantal buitenlandse vrouwen 7.200 tegen totaal van 20.100).

5.4 Turkse en Marokkaanse starters vooral actief in de gezondheid en welzijn

De Turkse en Marokkaanse starters zijn vooral actief in de gezondheid en welzijn. Onder het totaal aan buitenlandse starters zijn veruit de meeste vrouwen werkzaam als kapper of in de schoonheidsverzorging (5.600), cultuur en recreatie (4.500), fotografie, beurzen ov (4,000), economische diensten (3.100) en detailhandel non food (1.100).

Tabel 7 **Turkse en Marokkaanse startende ondernemers naar branche (top 3), 2012**

Branche	Turkse starters	Marokkaanse starters
Mannen en vrouwen		
	Gezondheid & Welzijn	Gezondheid & Welzijn
	Overheid & Onderwijs	Overheid & Onderwijs
	Kapper, Schoonh. verz.	Kapper, Schoonh. verz.

6 Toelichting

De Kamers van Koophandel registreren ondernemingen en vestigingen. Van de ontwikkeling in het aantal vestigingen wordt verslag gedaan in het rapport 'Bedrijvendynamiek 2012'.

Naast de bedrijven registreren de Kamers van Koophandel ook de ondernemers. Omdat sommige ondernemers met meerdere personen een bedrijf starten, zijn er meer startende ondernemers dan startende ondernemingen. Over de kenmerken van de ondernemers is tot 2001 niet gerapporteerd. Er is echter veel belangstelling voor gegevens over de persoon van de ondernemer. Dit betreft de leeftijd van de ondernemer, het geslacht en de nationaliteit. In 2002 is daarom voor de eerste maal een startende ondernemersrapportage verschenen: Startersprofiel 2001. Dit is het twaalfde rapport in deze reeks.

De *leeftijd* van de ondernemer is in het Handelsregister vrijwel altijd bekend. De gemiddelde leeftijd van startende ondernemers is 38 jaar, stabiel t.o.v. afgelopen jaren.

Het *geslacht* is niet altijd bekend. Er bestaat namelijk een koppeling met de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA), waaruit het geslacht wordt overgenomen. Deze koppeling is mogelijk voor $\pm 90\%$ van de personen. Dit betekent dat in het Handelsregister in ca. 10% van de gevallen het geslacht onbekend is. Deze groep is in de tabellen opgenomen onder 'onbekend'. Relatief veel buitenlandse startende ondernemers vallen in deze categorie. De *nationaliteit* van ondernemers wordt sinds de nieuwe Handelsregisterwet van 1998 niet meer geregistreerd. Dit gegeven kan enigszins benaderd worden via het geregistreerde geboorteland. Daardoor kan gerapporteerd worden over buitenlandse ondernemers.

Er bestaat speciale belangstelling voor het ondernemerschap van ondernemers uit een aantal grote migrantengroepen. Het gaat dan om ondernemers afkomstig uit Marokko, Turkije, Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba. Doordat deze ondernemers slechts op geboorteland kunnen worden gesignaleerd, geeft dit problemen voor de tweede en derde generatie, voor zover zij in Nederland zijn geboren. De oudere kinderen in deze migrantengroepen zijn echter nog veelal in het land van herkomst geboren en worden wel meegenomen. De jongere tweede en derde generatie kunnen niet in de tabellen worden opgenomen.

Een startende ondernemer is een persoon die in het jaar voorafgaande aan de start van de onderneming nog niet zelfstandig economisch actief was en die een nieuw bedrijf vestigt. Ondernemers die een bedrijf van een ander overnemen, vallen hier niet onder.

De indelingen in de tabellen spreken merendeels voor zichzelf. De regio-indeling Europa is als volgt:

Noord-Europa: IJsland, Noorwegen, Zweden, Finland, Denemarken, België, Duitsland, Verenigd Koninkrijk, Ierland, Oostenrijk, Zwitserland en Luxemburg.
Zuid-Europa: Frankrijk, Italië, Spanje, Portugal Griekenland en Malta.